

לנוכח אשתו.

על זוגיות יצחק ורבקה ועל ספירת הכתר.

(1) ספר בראשית פרק כד

(נז) וַיֹּאמְרוּ נִקְרָא לַנֶּעֶר וְנִשְׁאַלָה אֶת פִּיהָ: (נח) וַיִּקְרְאוּ לְרִבְקָה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הֲתִלְכִּי עִם הָאִישׁ הַזֶּה וַתֹּאמֶר אֵלֶיהָ:

רש"י על בראשית פרק כד פסוק נח

(נח) ותאמר אלך - מעצמי ואף אם אינכם רוצים:

(1) מדרש רבה בראשית פרשה סג פסקה ה

(ה) ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו רבי יוחנן וריש לקיש רבי יוחנן אמר ששפך תפלות בעושר ר"ל אמר שהיפך את הגזירה ולפום כן קריין ליה עתרא דאפיך אידרא לנכח אשתו מלמד שהיה יצחק שטוח כאן והיא שטוחה כאן ואומר רבש"ע כל בנים שאתה נותן לי יהיו מן הצדקת הזו אף היא אמרה כן כל בנים שאת עתיד ליתן לי יהיו מן הצדיק הזה כי עקרה היא רבי יודן בשם רבי לקיש עיקר מטריין לא הוה לה וגלף לה הקב"ה עיקר מטריין ויעתר לו ה' רבי לוי אמר משל לבן מלכים שהיה חותר על אביו ליטול ליטרא של זהב והיה זה חותר מבפנים וזה חותר מבחוץ שכן בערביא קורין לחתירתא עתירתא:

(8) ספר תולדות יצחק על בראשית פרק כה פסוק יט והיתר הספק החמישי, מה הכוונה באמרו לנכח אשתו, פרש"י זה עומד בזוית זו ומתפלל וזו עומדת בזוית זו ומתפללת, ונראה שהכוונה היא שנתן אותה לפניו בשעת התפלה, לשתיה כוונתו גדולה בתפלה לומר אל האשה הזאת התפללתי, או תהיה הכוונה, לפי שאמרו חכמי הרפואה שא' מן הסבות שהאשה אינה מתעברת לפי שמזג האיש והאשה שוין מאד, ולעיבור צריך פועל ומתפעל, ואין המתפעל מתפעל מדומה לו מכל וכל, ולזה אמר שהוצרך תפלה לפי שמזג שלו ושלה שוים ונכחיים, עקרה היא, ולא אמר עקרים, לפי שמזג שלה צריך תקון וישאר יצחק במזגו הטוב:

תרגום יונתן על בראשית פרק כה פסוק כא

אזל יצחק לטוור פולחנא אתר דכפתיה אבוי והפך יצחק בצלותיה דעתיה דקוב"ה ממה דגזר על אנתיה ארום עקרא הות גביה עשרין ותרתינן שנין ואתהפיך בגיניה דעתיה דקוב"ה ממה דגזר עליה דאף הוא הוה עקר ואתרוח ואתעברת רבקה אנתיה:

(11) ספר אגרא דכלה - דף קכד/ב

יעתר יצחק ל"י לנוכח אשתו (בראשית כה כא). לפרש ענין אומרו "לנכח אשתו. וגם אומרו המסובב תחילה ואחר כך הסיבה. נ"ל דהנה אנשי כנסת הגדולה סדרו לנו בנוסח תפלת שבת סדר "יצחק רבקה, דהיינו בפי ישרים תתרום ובשפתי צדיקים תתברך וכו', שמרומז כסדר יצחק רבקה. והלא דבר הוא. אך הוא דהנה "יצחק רבקה בגימטריא "תפלה, ובגימטריא "ואתחנן (דברים ג כג), שהוא סוד תקט"ו תפלות שהתפלל משה (עיין דב"ר פי"א י' וז"ש ויעתר יצחק ל"י לנוכח אשתו, היינו שחתר חתירה ועלה למעלה שיאת תפלתו כל כך, עד המספר "תפלה שהיא מספר יצח"ק יהיה לנוכח אשתו "רבקה, אשר שניהם יחד בגימטריא תקט"ו, שהוא עד רוכב בערבות, ואמר הכתוב שהוצרך לכך כי עקרה היא בטבע, והוצרך לשידוד המערכה שלא בטבע, והבן:

ויש לפרש עוד "לנכח אשתו כי עקרה היא (בראשית כה כא). דסבת העיקרות הוא דהולדה אינה באה אלא מהניגוד, שטבע הזכר וטבע הנקבה הם הפכיים:

ספר בראשית פרק כז

(לג) וַיִּחְרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה עַד מָאד וַיֹּאמֶר מִי אֶפּוֹא הוּא הַצֵּד צִיד וַיָּבֹא לִי וְאָכַל מִפֶּלֶל בְּטָרֶם תָּבוֹא וַאֲבָרְכֶהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִיָּה:

רשב"ם על בראשית פרק כז פסוק לג

גם ברוך יהיה - שמייהר לעובדני וגם ידע שבעצת רבקה עשה הכל והיא היתה מכרת בו שראוי לברכות: